

JAAARVERSLAG

2020

**BUREAU
FINANCIËEL
TOEZICHT**

INHOUD JAARVERSLAG BFT 2020

	Pagina:
I. VOORWOORD	3
II. INLEIDING	4
III. HOOFDLIJNEN TOEZICHT	5
1. Samenwerking	5
2. Themagerichte onderzoeken	7
a. Poortwachtersrol	7
b. Derdengeldenrekening	8
c. Onroerend goed	10
d. Misbruik rechtspersonen	10
e. Zorginstellingen	11
f. Onterechte of niet-inzichtelijke kosten	11
g. Inrichting contracten	11
3. Onderzoek & analyse	11
IV. ORGANISATIE	15
V. BFT IN CIJFERS 2020	17
1. Samenvatting BFT in 2020	17
2. Notariaat in cijfers	18
3. Gerechtsdeurwaarders in cijfers	22
4. Wwft in cijfers	26
5. Handhaving in cijfers	27
6. Benchmark: enkele voorbeelden	30
VI. BIJLAGE EVALUATIE DOORONTWIKKELING BFT	31
VII. JAARREKENING 2020	48
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	65

I. VOORWOORD

Hierbij brengt het Bureau Financieel Toezicht (BFT), een zelfstandig bestuursorgaan met rechtspersoonlijkheid gevestigd te Utrecht zijn jaarverslag 2020 uit. Met dit verslag legt het BFT verantwoording af over de activiteiten die het bureau in 2020 heeft verricht en de keuzes die het heeft gemaakt.

De algemene leiding van het BFT is belegd bij het bestuur, bestaande uit drie bestuursleden. Het bestuur wordt bijgestaan door de directeur, die belast is met de dagelijkse leiding. Om de directeur zo goed en efficiënt mogelijk haar taak te kunnen laten uitoefenen, heeft het bestuur zijn beslissings-, ondertekenings- en vertegenwoordigingsbevoegdheid gemandateerd aan de directeur, die leiding geeft aan het managementteam. Hiermee heeft het bestuur gekozen voor een voornamelijk toezichthoudende rol. Dat impliceert dat het bestuur ongeveer één keer in de zes weken vergadert, waarbij met name strategische en beleidsmatige kwesties aan de orde komen. Daarnaast komen vanzelfsprekend de belangrijkste onderwerpen ter sprake op het gebied van de organisatie zelf, zoals de financiën, het personeel en de automatisering.

Het bestuur kwam in 2020 tweemaal bijeen met het bestuur van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en eenmaal met het bestuur van de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG). Met het ministerie van Justitie en Veiligheid is tweemaal vergaderd over de algemene gang van zaken van het BFT. Het bestuur heeft in totaal zeven keer een bestuursvergadering gehad. Verder is regelmatig gesproken met leden van het Managementteam en zijn voorts besprekingen gevoerd met de Ondernemingsraad. Ook heeft het bestuur aan afdelingsoverleggen binnen de organisatie deelgenomen.

In dit jaarverslag zijn de hoofdlijnen van het toezicht van het BFT van afgelopen jaar te vinden. Tevens zal kort ingegaan worden op de organisatie zelf. Cijfers over 2020 en eerdere jaren (incl. een samenvatting) staan dit jaar apart. En uiteraard bevat het jaarverslag ook de jaarrekening, voorzien van een toelichting. De resultaten zijn in dit jaarverslag verder aangevuld met nieuwe analyses en benchmarks.

Tevens is in dit jaarverslag de rapportage over het programma Doorontwikkeling bijgevoegd. De acties die naar aanleiding hiervan zijn gestart in 2019 en 2020 zijn inmiddels binnen de afdelingen geïntegreerd en geborgd en daarmee onderdeel van de huidige toezichtpraktijk van het BFT geworden. Hiermee ligt een stevige basis om het toezicht relevanter en impactvoller te maken voor de ondertoezichtstaande beroepsgroepen.

Het bestuur heeft vastgesteld dat het BFT in 2020 hard gewerkt heeft om de doelstellingen van het veranderingstraject 'dichter bij te brengen'. Ondanks de ingrijpende effecten van de coronapandemie op de wijze van werken van en op de sociale cohesie binnen het BFT zijn grote stappen gezet op weg naar risicogestuurd toezicht en het zoveel als mogelijk voorkomen van overtredingen van wet- en regelgeving. Er is een stevig fundament gerealiseerd! Het bestuur is daarvoor alle medewerkers van het BFT en natuurlijk ook de leidinggevenden zeer erkentelijk.

Bestuur:

de heer drs. C. Breedveld (voorzitter)

de heer mr. G.J. Olthoff (bestuurslid)

de heer R. Kok (bestuurslid)

II. INLEIDING

De samenleving moet vertrouwen hebben in het notariaat, de gerechtsdeurwaarders en het financieel-economisch stelsel als geheel. Daarom is er onafhankelijk integraal toezicht van het BFT op deze beroepsgroepen en op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft). Vanuit zijn wettelijke taak draagt het BFT bij aan rechtszekerheid en een integer werkend financieel-economisch stelsel. Voor maatschappelijke vraagstukken zoals de aanpak van de schuldenproblematiek, de georganiseerde ondermijnende criminaliteit (ondermijning) en de aanpak van terrorismefinanciering voelt het BFT zich mede verantwoordelijk. Dat zijn vraagstukken die ook bij de opdrachtgevers van het BFT, namelijk het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) en het ministerie van Financiën leven.

Normconform gedrag van ondertoezichtstaande beroepsgroepen is hierbij van groot belang. Het BFT zet het toezicht in om dat normconform gedrag te bereiken en normschendingen te beëindigen. Via interventies en activiteiten zoals samenwerking, voorlichting, onderzoek en analyse beschermt het BFT de integriteit van het financieel-economisch stelsel en de collectieve financiële belangen van degenen die gebruikmaken van de diensten van de beroepsgroepen. In dit jaarverslag geeft het BFT inzicht in deze activiteiten en interventies.

2020 was een jaar dat (mede) als gevolg van Covid-19 (corona) voor iedereen anders dan anders verliep. Ook voor het BFT was het een jaar met verschillende gezichten. Het was het tweede jaar van het programma Doorontwikkeling, waarin de analyse verder is ontwikkeld en onderzoek werd gedaan naar de vraag hoe de effecten van het toezicht beter over het voetlicht konden worden gebracht.

Door corona heeft het BFT zijn manier van werken op verschillende fronten moeten aanpassen. Het BFT prijst zich gelukkig dat het de afgelopen jaren al veel stappen heeft gezet om het toezicht te digitaliseren en zoveel mogelijk gegevens op afstand te beoordelen. De technische faciliteiten die daarvoor ontwikkeld en aangeschaft waren, bleken juist in 2020 extra waardevol. Er is veel digitaal mogelijk: toezichtsonderzoeken uitvoeren, cijfers beoordelen en analyseren, voorlichting geven, stukken schrijven, contracten beoordelen, signalen verzamelen en waarden, risicoanalyse uitvoeren en werkwijzen tegen het licht houden. Maar er zijn ook nadelen aan het toezichthouden op afstand. Meer dan ooit merkte het BFT hoe belangrijk het echte contact tussen het BFT en de ondertoezichtstaanden (en hun beroepsorganisaties) is. Dat is dit jaar echt gemist. De risico's van minder klantcontacten voor bijvoorbeeld witwassen zijn evident.

Opvallend was dat in 2020 de onderzoeken omvangrijker waren en het aantal bij een onderzoek betrokken ondertoezichtstaanden toenam. En er was de fraudezaak bij een groot gerenommeerd advocaten-/notarissenkantoor. Het BFT ziet dat verschillende thema's ook in 2021 nog spelen. Het BFT volgt de actualiteit nauwlettend en intervenueert daar waar nodig is. In 2020 nam de hoeveelheid toezichtsonderzoeken licht toe en verrichtte het BFT ook meer overige activiteiten naast de onderzoeken. Sommige van die activiteiten waren corona-gerelateerd, zoals de scenario-planningen en de service-calls met gerechtsdeurwaarders. Andere activiteiten kwamen voort uit het programma Doorontwikkeling en werden waar nodig aangepast aan de corona-omstandigheden zoals bijvoorbeeld de voorlichtingsactiviteiten.

Uit ervaring weet het BFT dat de resultaten van het toezicht vaak ook belangrijke input leveren voor een bredere gedragsverandering. Daar maakt het BFT graag gebruik van om op die manier een zo groot mogelijke groep normconform gedrag te laten vertonen. Zo kan de toezichtslast waar mogelijk worden beperkt en tegelijkertijd een zo groot mogelijk lerend effect worden bereikt. De basis van alle toezichtsactiviteiten is het gerechtvaardigde vertrouwen. Het BFT gaat uit van de goede intenties van zijn ondertoezichtstaanden. Waar herstel mogelijk is, zal dit besproken worden. Ernstig normoverschrijdend gedrag wordt stevig aangepakt. Zo zal het BFT altijd proberen die interventie te doen, die het meeste effect heeft op de maatschappij.

Directeur:

mevrouw mr. M.C. Kaptein MPM

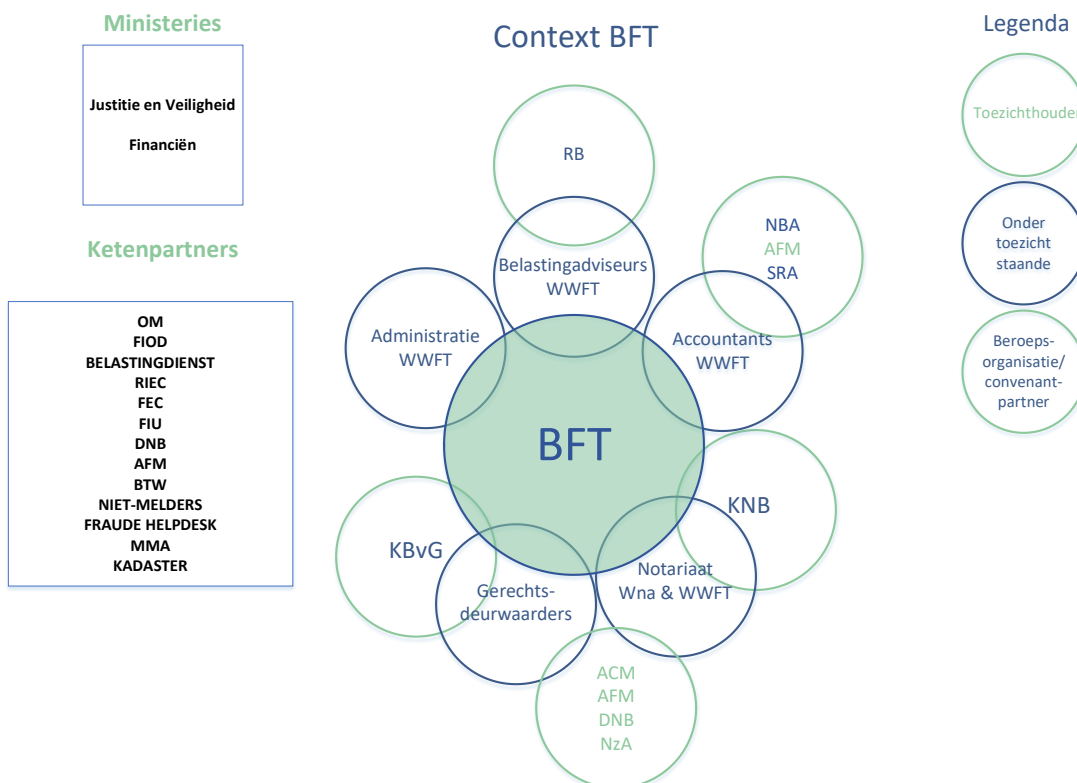
III. HOOFDLIJNEN TOEZICHT

Het BFT kijkt langs drie grote hoofdlijnen van het toezicht terug op 2020. Het BFT werkt altijd onafhankelijk, maar zelden alleen. Daarom is de samenwerking met stakeholders en ketenpartners een belangrijke hoofdlijn. Vanzelfsprekend hebben verschillende thema's een belangrijke rol gespeeld afgelopen jaar. Ook daar gaat het BFT wat dieper op in. Tenslotte biedt de hoofdlijn onderzoek en analyse inzake de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren terrorisme (Wwft), het notariaat en de gerechtsdeurwaarders inzicht over het toezicht van het BFT in 2020. De resultaten hiervan staan in het hoofdstuk "BFT in cijfers".

1. SAMENWERKING

Door samenwerken de toezichtketen versterken

Voor een sterke toezichtsketen is samenwerking met ministeries, ketenpartners, beroepsorganisaties en ondertoezichtstaanden essentieel. Naast de toezichthoudende en handhavende taak van het BFT wordt meer ingezet op andere, meer preventieve middelen om normhandvend gedrag bij de verschillende beroepsgroepen te bevorderen. Hiermee optimaliseert het BFT de impact en effectiviteit van het toezicht. Doordat het BFT met ondertoezichtstaanden en beroepsgroepen meedenkt, kennis deelt en krachten bundelt, ontstaat een sterke keten van toezicht. Dit zorgt voor vertrouwen van de samenleving in een integer werkend financieel-economisch stelsel.

Hoewel het BFT als toezichthouder onafhankelijk is, wil het BFT meer met zijn stakeholders en ketenpartners in verbinding zijn. Het BFT denkt pro-actief mee op bepaalde thema's met beroepsorganisaties en ondertoezichtstaanden en gaat samenwerkingen aan, zodat ieders rol zich versterkt. Deze beweging van focus op het primaire proces naar focus op de markt en de context van samenwerkingspartners is in 2019 gestart met het programma Doorontwikkeling. In 2020 heeft de Doorontwikkeling structurele vormen aangenomen. Door toezichtarrangementen, samenwerkingsovereenkomsten en voorlichting staat het BFT in nauwe verbinding met het toezichtsveld.

Zo levert het BFT zijn bijdrage in de aanpak van ondermijning door toezicht te houden op instellingen die gebruikt kunnen worden om witwassen te faciliteren, zoals administratiekantoren, belastingadviseurs, accountants en (kandidaat-)notarissen. Zowel bij het toezicht op de notarissen als bij het toezicht inzake de Wwft voerde het BFT onderzoeken uit gericht op ondermijning en werden samenwerkingsverbanden en

voorlichtingsactiviteiten georganiseerd. Om zo gezamenlijk te zorgen voor een veiliger Nederland, in lijn met het brede offensief dat door het kabinet is ingezet tegen de georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Deze vermenging van de boven- en onderwereld ontwricht de samenleving en ondermijnt de rechtsstaat. Om de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering aan te pakken is er de Financial Action Task Force (FATF), een samenwerkingsverband tussen landen die in 1989 in opdracht van de G7 is opgericht. Nederland is sinds 1990 lid. De FATF heeft aanbevelingen ontwikkeld die landen moeten implementeren in hun nationale wet- en regelgeving, die periodiek geëvalueerd worden. Het niet voldoen aan de aanbevelingen kan leiden tot reputatieschade voor een land als geheel en zijn financieel-economische sector in het bijzonder. Ter voorbereiding van de evaluatie van Nederland in 2021 heeft het BFT afgelopen jaar veelvuldig constructief samengewerkt met de ministeries van Financiën en van Justitie en Veiligheid en andere overheidsorganisaties.

Samenwerking met beroepsgroepen en beroepsorganisaties

Daar waar de samenwerking een meer structurele vorm krijgt, streeft het BFT ernaar om samenwerkingsconvenanten af te sluiten. Zo heeft het BFT vanuit het integrale toezicht op het notariaat en de gerechtsdeurwaarders al lange tijd een samenwerkingsconvenant met de Koninklijke Notariële

Beroepsorganisatie (KNB) en de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG).

In 2020 heeft het BFT met de Autoriteit Financiële Markten (AFM) een samenwerkingsconvenant gesloten om onderling informatie uit te wisselen in het kader van o.a. de Wwft.

Het gezamenlijke belang van de beroepsorganisaties en het BFT is het bevorderen van een kwalitatief en financieel goede en integere ambtsvervulling door notarissen en gerechtsdeurwaarders. Er is periodiek overleg tussen de organisaties op bestuurlijk en operationeel niveau. De overleggen op operationeel niveau, zoals de Overlegcommissies met beide beroepsgroepen, zorgen voor een betere aansluiting tussen de kwaliteitsbevordering door beroepsorganisaties en het toezicht van het BFT. Het bespreken van trends en ontwikkelingen en in bepaalde gevallen ook casuïstiek van zowel (collegiaal) uitgevoerde audits als het toezicht bevorderen dit.

Naast deze overleggen is er tevens periodiek overleg met de Belastingdienst, de KNB en het BFT met als doel kennis en informatie over ontwikkelingen, trends en casuïstiek met elkaar te delen.

De ondertoezichtstaanden die vallen onder het Wwft-toezicht - ongeveer 48.000 - zijn lang niet allemaal aangesloten bij een beroeps- of brancheorganisatie; een groot deel van de ondertoezichtstaanden is niet georganiseerd. Dit maakt het voor het BFT lastiger om contact te houden en informatie te delen met alle ondertoezichtstaanden.

Het BFT werkt samen met diverse brancheorganisaties. Een belangrijk onderdeel van deze samenwerking zijn de toezichtarrangementen, zoals reeds gesloten met de SRA (Samenwerkende Register Accountants en Accountants Administratieconsulenten) en het RB (Register Belastingadviseurs). Deze organisaties voeren zelf bij hun leden reguliere onderzoeken uit. Het is een vorm van horizontaal toezicht, onder de voorwaarde dat de betreffende brancheorganisatie over een stelsel van kwaliteitstoezicht beschikt. Op deze manier waarborgen partijen samen de integriteit van het financiële stelsel en signaleren zij mogelijke betrokkenheid van cliënten bij criminele activiteiten zoals witwassen en financieren van terrorisme.

Voorlichting

Het BFT merkt dat goede voorlichting helpt en dat kennis van de wetgeving kan dienen als basis voor de naleving ervan. Wanneer ondertoezichtstaanden weten waarom ze bepaalde acties moeten ondernemen én welke acties dat zijn, is de kans groot dat zij normconform handelen. Preventie staat hier centraal.

Het BFT ziet het geven van voorlichting ook als een passende interventie, juist voor degenen die bepaalde wet- en regelgeving lastig vinden of behoefte hebben aan nadere uitleg.

In 2020 heeft het BFT op verschillende manieren voorlichting gegeven aan de ondertoezichtstaanden, vaak in samenwerking met andere organisaties zoals beroepsorganisaties, de Belastingdienst of opsporingsinstanties. Zo organiseerde het BFT cursussen fraudepreventie voor de notariële praktijk, voorlichtingen aan fiscale intermediairs en samen met het RIEC Noord een webinar over de poortwachtersrol. Via een online forum voor

fiscaal dienstverleners werd maandelijks informatie over de Wwft gedeeld. Ook vonden in 2020 verschillende achtergrondgesprekken met wetenschap en pers plaats en deelde het BFT via diverse communicatiemiddelen informatie en uitspraken.

Sinds afgelopen jaar informeert het BFT nieuwe kleinere administratiekantoren ook actief over hun verplichtingen die voortvloeien uit de Wwft. Juist omdat veel ondertoezichtstaanden moeten investeren in mensen en middelen om hun poortwachtersrol te versterken, is voorlichting hierover van belang. De verplichtingen van beroepsbeoefenaren ten aanzien van de Wwft heeft het BFT samengevat in een nieuwe animatie.

Het BFT constateert dat er nog steeds verbeteringen nodig zijn om criminelen buiten de deur te houden en daarom zal voorlichting een belangrijk thema blijven.

Samenwerken in coronatijd

In een jaar waarin door corona alles anders dan anders verliep, waren flexibiliteit en aanpassingsvermogen noodzakelijk in de uitvoering van het werk en in de samenwerking. Overleggen en onderzoeken werden op afstand, onder meer met behulp van videoverbindingen, uitgevoerd. Cursussen gingen over in webinars en het BFT ontwikkelde een animatie als ondersteuning aan de voorlichtingen. Samenwerken betekent ook oog hebben voor de context van ondertoezichtstaanden. Toen het BFT merkte dat gerechtsdeurwaarders het in deze coronatijd zwaar hadden, hebben de toezichthouders telefonisch contact gezocht met de gerechtsdeurwaarders. Deze service-calls werden erg gewaardeerd.

Ook heeft het BFT notarissen en gerechtsdeurwaarders de bijzondere mogelijkheid geboden om uitstelverzoeken voor de kwartaalcijfers in te dienen. Hier behoefde achteraf nauwelijks gebruik van te worden gemaakt.

Het BFT spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop de ondertoezichtstaande beroepsgroepen met hun cruciale functies en processen in dit bijzondere jaar zijn blijven functioneren en met hen de rechtsstaat.

2. THEMAGERICHTE ONDERZOEKEN

Het BFT selecteert thema's voor het toezicht. Dat gebeurt aan de hand van strategische analyses, marktverkenningen en bevindingen zoals signalen of vraagstukken die binnen een beroepsgroep spelen en verduidelijking behoeven. De volgende thema's zijn voor 2020 geselecteerd: poortwachtersrol, derdengeldenrekening, onroerend goed, misbruik rechtspersonen, zorginstellingen, onterechte of niet-inzichtelijke kosten en inrichting contracten.

a. Poortwachtersrol

Een poortwachter bepaalt meestal mede of iemand toegang krijgt tot een bepaalde markt, dienstverlening of voorziening. Maar een poortwachter behoort tevens onderzoek te doen naar de achtergrond van transacties. Daarvoor moet de poortwachter beschikken over een vorm van fraudebewustzijn en in staat zijn een 'niet-pluis-gevoel' te herkennen en daarop te handelen.

De poortwachtersrol houdt meer in dan alleen plichtmatig een lijstje afvinken. Een goede poortwachter gebruikt zijn gezonde verstand, houdt zijn ogen open en is niet bang om verantwoordelijkheid te nemen. Hij heeft een bijzondere positie als beroepsbeoefenaar. Dit brengt ook bijzondere verplichtingen met zich mee.

Het BFT ziet een positieve ontwikkeling in de vanzelfsprekendheid van de poortwachtersrol op grond van de Wwft en de Wet op het notarisambt (Wna). Continue aandacht door onder andere de beroepsorganisaties,

het BFT en de rechtspraak heeft gezorgd voor meer bewustwording van de poortwachtersrol. Vanuit de Wwft dienen beroepsbeoefenaars zoals notarissen en administratiekantoren ongebruikelijke transacties te melden aan de Financial Intelligence Unit-Nederland (FIU). De verplichtingen vanuit de Wwft staan niet op zichzelf. Ze zijn onderdeel van de brede landelijke aanpak tegen ondermijning. Ondermijnende criminaliteit is misdaad die maatschappelijke structuren of het vertrouwen daarin schaadt, zoals witwassen van criminele opbrengsten en terrorismefinanciering.

Notarissen hebben ook een rol als poortwachter, met de daarbij horende onderzoeksplicht vanuit de Wna. Notarissen dienen transacties en dienstverlening te weigeren als daar gegronde redenen voor zijn. Dit kan zijn bij redelijke overtuiging of vermoedens dat transacties in strijd zijn met het recht of de openbare orde of bij handelingen die kennelijk een ongeoorloofd doel of gevolg hebben. Deze transacties melden zij aan de FIU. Binnen het BFT werken toezichthouders op de naleving van de Wwft en de Wna samen op het thema poortwachtersrol om zo een nog betere invulling te geven aan het integrale toezicht.

Het BFT ziet dat niet alle ondertoezichtstaanden beschikken over de benodigde alertheid. Met name kleine, niet georganiseerde administratiekantoren leven de Wwft nog onvoldoende na. Dit wordt vaak veroorzaakt door onvoldoende kennis over het bestaan en ondersteuning bij de naleving van de Wwft. Handhaving is pas zinvol, als de ondertoezichtstaanden zich bewust zijn van hun belangrijke rol in de uitoefening van de wet. Daarom ziet het BFT het als zijn toezichtstaak om een bijdrage te leveren aan die bewustwording door middel van voorlichting. Juist omdat veel ondertoezichtstaanden moeten investeren in mensen en middelen om hun poortwachtersrol te versterken, is voorlichting hierover van belang. Ook voor de komende periode blijft dit thema de volle aandacht houden.

Een veelgehoorde misvatting is dat een poortwachter nooit een keer een fout of vergissing mag maken. De normschendingen die het BFT constateert met betrekking tot de poortwachtersrol kunnen op zichzelf staan. Soms gaat het om meerdere normschendingen achter elkaar. Het kan ook zijn dat de transacties ondermijnend zijn geweest, terwijl de poortwachter zelf niets fout heeft gedaan. Het BFT heeft meerdere handhavingsinstrumenten en gaat bijvoorbeeld regelmatig met poortwachters in gesprek of geeft waarschuwingen af.

Het BFT kijkt naar wat de beroepsoefenaar zelf had kunnen weten, zien en heeft gedaan of juist heeft nagelaten. Tevens is het van belang dat de poortwachter, of dit nu een notaris, een accountant, administratiekantoor of een belastingadviseur is, de achterliggende reden van de transactie of dienstverlening schriftelijk vastlegt in het dossier.

Als zich situaties voordoen waarbij de poortwachter er naderhand achter komt dat hij aan de verkeerde mensen een dienst heeft verleend, dan liggen meldingen in de rede. Het delen van het gevoel misleid te zijn en het herstellen van fouten werken vaak beter dan blijven volhouden dat er geen fouten zijn gemaakt.

b. Derdengeldenrekeningen

Het BFT houdt toezicht op de bewaring van derdengelden door notarissen en gerechtsdeurwaarders. Het saldo van de derdengeldenrekeningen (ook wel genoemd kwaliteitsrekeningen) op enig moment moet, onder aftrek van de verplichtingen jegens derden, te allen tijde positief zijn (positieve bewaringspositie). Het is in het belang van de maatschappij dat deze gelden in veilige handen zijn. Hiermee hebben deze beroepsgroepen een bijzondere positie in ons rechtstelsel.

Vandaar dat het BFT veel aandacht aan het financiële toezicht besteedt en toeziet of de financiële positie en bewaringspositie van notarissen en gerechtsdeurwaarders goed op orde zijn. Als een kantoor niet meer aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen, is het risico op een negatieve bewaringspositie groter.

Uit de tuchtzaken blijkt dat tuchtkamers bij een negatieve bewaringspositie het opleggen van een maatregel soms achterwege laten, afhankelijk van de reden van het bewaringstekort. Geld opnemen uit nood leidt tot ontzetting, maar technische tekorten of andere pleitbare standpunten waarbij direct herstel van het tekort heeft plaatsgevonden, leidt niet automatisch tot een ontzetting.

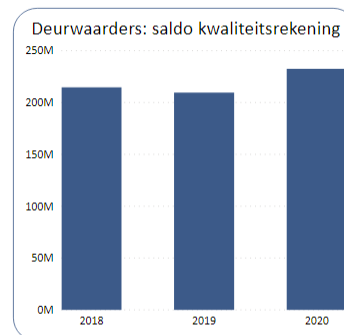
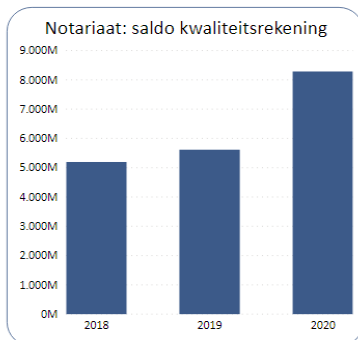
Het BFT neemt dit mee in zijn overwegingen en is in de wijze van rapporteren naar ondertoezichtstaanden onderscheid gaan maken naar het gewicht van bevindingen. Bij lichte bevindingen, bijvoorbeeld bij een technisch tekort van de kwaliteitsrekening, wordt volstaan met een brief (constateringsbrief). Zo kan het BFT de handhavingcapaciteit inzetten voor die zaken waar de impact het grootst is.

Saldo derdengeldenrekeningen

Om een beeld te krijgen van de hoeveelheid geld dat over deze bijzondere rekeningen gaat, hierbij enkele cijfers.

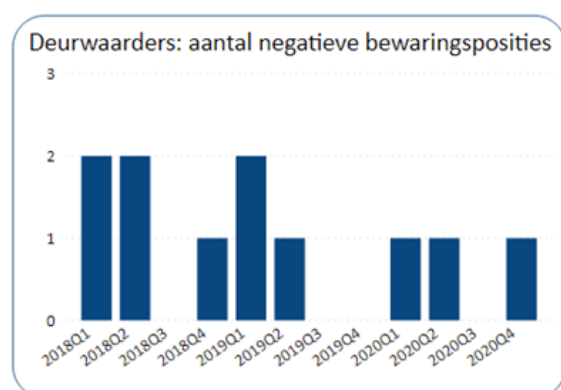
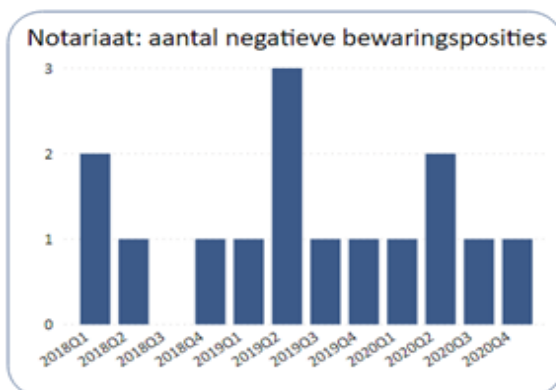
Het totale saldo op notariële kwaliteitsrekeningen bedraagt dagelijks gemiddeld enkele miljarden euro's. Het saldo derdengeld bij de notariskantoren (exclusief IDS-kantoren) was eind 2020 € 8,3 miljard. Dit is 48% meer dan eind 2019 (€ 5,6 miljard).

Het totale saldo op kwaliteitsrekeningen bij gerechtsdeurwaarders bedraagt dagelijks gemiddeld miljoenen euro's. Het saldo derdengeld bij de gerechtsdeurwaarderskantoren was eind 2020 € 232 miljoen. Dit is 10 % meer dan eind 2019 (€ 210 miljoen).

Negatieve bewaringsposities

Wanneer er minder geld op de kwaliteitsrekening staat dan de verplichtingen aan derden (bewaarplicht), spreken we van een negatieve bewaringspositie. Op basis van de door de notarissen en gerechtsdeurwaarders zelf ingediende kwartaalcijfers signaleert het BFT dit. Uit onderstaande grafieken blijkt dat er structureel kantoren met een bewaringstekort zijn¹. Dit zijn echter in de meeste gevallen ook steeds andere kantoren. Het BFT houdt deze kantoren nauwlettend in de gaten.

¹ Daar waar geen informatie wordt weergegeven, is er op basis van de ingediende cijfers geen sprake van een negatieve bewaringspositie.

In het financiële toezicht, waaronder het toezicht op bewaringsposities, komt het BFT toch geregeld tegen dat derdengeldenrekeningen misbruikt dan wel onvoldoende gevoed worden. Zo waren er in 2020 opvallend veel zaken waar de derdengeldenrekening een rol speelde. Denk aan de fraude door de bestuursvoorzitter van een groot advocaten-/notarissenkantoor of de faillissementen bij diverse gerechtsdeurwaarderskantoren.

Tevens waren er helaas ook nog diverse andere kwesties waar de derdengelden in het gedrang kwamen. Dat heeft geleid tot onderzoeken en tuchtklachten. In 2020 zijn vier gerechtsdeurwaarders ontzet vanwege onder andere bewaringstekorten. In de eerste maanden van 2021 is reeds een aantal ontzettingen inzake notarissen uitgesproken naar aanleiding van klachten over (onder andere) bewaringstekorten, die het BFT in 2020 heeft ingediend.

Daarnaast zijn in 2020 in een specifieke casus 48 gerechtsdeurwaarders door de tuchtrechter voor één maand geschorst². In deze zaak was er onvoldoende geld op de derdenrekening geplaatst. In overeenstemming met de beschermingsgedachte van artikel 19 Gerechtsdeurwaarderswet moeten te allen tijde voldoende middelen op de kwaliteitsrekening staan om iedere rechthebbende op derdengelden te kunnen geven wat hem toekomt.

c. Onroerend goed

Als onderzoeksthema heeft het BFT in 2020 gekeken naar het handelen en beleggen door notarissen in registergoederen. Volgens de Wet op het notarisambt en de jurisprudentie mag een notaris alleen als partij bij een onroerend goed transacties betrokken zijn als daar een gegronde reden voor is. Vanwege de huidige lage (spaar)rente en stijgende huizenprijzen hebben (kandidaat-) notarissen een toenemende behoefte om hun vermogen te beleggen in registergoederen. Bij het BFT kwamen veel vragen binnen over grensgevallen. Om meer duidelijkheid en afbakening ten aanzien van dit thema te verwerven, heeft het BFT in 2020 bij lopende onderzoeken of bij signalen over excessen specifiek naar dit onderwerp gekeken.

Inmiddels ligt er een uitspraak van de tuchtrechter, waaruit volgt dat beleggen in registergoederen is toegestaan.³ De tuchtrechter is ten aanzien van dit klachtonderdeel in het licht van de in de beslissing genoemde omstandigheden van oordeel dat de belegging in de appartementen past in een vermogensopbouw voor de oude dag en dat deze belegging voor de persoonlijke doeleinden van de notaris is toegestaan. In deze uitspraak wordt een andere interpretatie van de betrokken wet- en regelgeving gegeven dan in eerdere uitspraken. Het BFT is van mening dat deze uitspraak onvoldoende helderheid en zekerheid biedt omtrent de grenzen van de bestreden norm en is in hoger beroep gegaan.

d. Misbruik rechtspersonen

Dit jaar heeft het BFT extra aandacht besteed aan het oprichten van rechtspersonen en aan aandelenoverdrachten. Een thema dat vaak dicht tegen de poortwachtersrol aanzit. Het komt voor dat transacties uiteindelijk leiden tot misbruik, bijvoorbeeld bij faillissementsfraude.

In 2020 bevestigde de tuchtrechter dat een notaris moet voorkomen dat hij een schakel wordt in transacties, die verband kunnen houden met witwassen en financieren van terrorisme⁴.

Ook was er een casus waarin werd bevestigd dat een notaris zijn dienst moet weigeren, wanneer er te veel onzekerheden over de aard en de noodzaak van een transactie zijn⁵.

Tenslotte oordeelde de tuchtrechter in een zaak, dat zowel de notaris als de kandidaat-notaris hun poortwachtersrol onvoldoende hebben vervuld bij de oprichting van een aantal Stichting-BV-structuren en twee aandelentransacties. Hierbij kwam bovendien naar voren dat de notaris in zijn rol als werkgever de zorg en verantwoordelijkheid heeft voor zijn kandidaat-notaris. Hem is te verwijten dat hij de procedures op zijn kantoor kennelijk onvoldoende heeft ingericht⁶.

² ECLI:NL:TGDKG:2020:74

³ ECLI:NL:TNORSHE:2020:22

⁴ ECLI:NL:GHAMS:2020:1550

⁵ ECLI:NL:TNORSHE:2020:28

⁶ ECLI:NL:TNORARL:2020:31

e. Zorginstellingen

In diverse media zijn de afgelopen jaren berichten verschenen over hoge winsten bij zorginstellingen. Deze berichten waren voor de afdeling Wwft aanleiding om in 2020 een themaonderzoek te starten naar zorginstellingen. Hiervoor zijn van ongeveer 200 zorginstellingen onder andere de jaarrekeningen over de periode 2016 - 2018 geanalyseerd. Het ging hierbij om zorginstellingen die actief zijn in de thuiszorg, geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg of een combinatie hiervan.

Bij de analyses is gekeken naar verschillende kengetallen en bijzonderheden in de jaarrekeningen. De kengetallen zijn vergeleken met ratio's van het CBS om te bepalen welke jaarrekeningen van zorginstellingen het meest afwijken van deze norm. Na de analyses zijn in totaal 28 accountantskantoren en drie administratiekantoren aangeschreven met het verzoek om over één of meer cliënten specifieke vragen te beantwoorden. Daarnaast zijn zij verzocht de dossiers betreffende de genoemde zorginstellingen opnieuw te beoordelen op ongebruikelijke transacties en deze zo nodig te melden bij de FIU.

Het themaonderzoek is nagenoeg afgerond en het BFT is tot de conclusie gekomen dat op basis van aanvullende informatie en toelichtingen van de aangeschreven instellingen veel afwijkingen van de gehanteerde normen verklaarbaar zijn. Een aantal accountants- en administratiekantoren heeft naar aanleiding van de verzoeken van het BFT (alsnog) melding gedaan van ongebruikelijke transacties.

Het BFT constateert dat accountants- en administratiekantoren die bij slechts één of enkele zorginstellingen verklaringen geven, vaak onvoldoende op de hoogte zijn van de relevante en specifieke regelgeving. Het spreekt voor zich dat wanneer instellingen onvoldoende kennis hebben van de branche waarin hun cliënten actief zijn, zij de risico's met betrekking tot witwassen en/of financieren van terrorisme mogelijk niet of onvoldoende kunnen inschatten noch ongebruikelijke transacties kunnen herkennen.

f. Onterechte of niet-inzichtelijke kosten

Het in rekening brengen van onterechte kosten dan wel het maken van onnodige kosten is een belangrijk thema. Het in rekening brengen van onterechte of niet-inzichtelijke kosten c.q. onnodige kosten, alsmede de stelselmatigheid en het gebrek aan documentatie daarvan ziet het BFT mede als onderdeel van de schuldenproblematiek.

Door groeiende digitalisering en automatisering kan het voorkomen dat er onjuiste en niet-reële kosten worden doorberekend. In 2020 is hierover naar aanleiding van een klacht van het BFT een uitspraak over geweest⁷. De tuchtrechter sprak uit dat er sprake was van ernstig verwijtbaar gedrag bij het doorbelasten van bepaalde kosten in E-Courtzaken, een vorm van digitale arbitrage. Hierbij speelt mee dat de kosten van ambtshandelingen en van de tenuitvoerlegging van een uitspraak van de arbiter [E-Court] geen wettelijke grondslag kennen.

g. Inrichting contracten

De manier waarop contracten tussen gerechtsdeurwaarders en hun opdrachtgevers worden ingeregeld in de administratie van het gerechtsdeurwaarderskantoor was ook afgelopen jaar een thema. Het BFT heeft dit inmiddels bij vijf grote kantoren onderzocht (waarvan vier onderzoeken zijn afgerond) en constateerde in meerdere gevallen tekortkomingen. Een deel daarvan is inmiddels door de kantoren aangepast.

3. ONDERZOEK & ANALYSE

Impactvol toezicht vereist gedegen onderzoek en analyse. Per toezichtstaak zijn er andere prioriteiten en interventies. Afgelopen jaar is extra aandacht uitgegaan naar verbreding en verdieping van het toezichtsveld. Verbreding door het maken van integrale analyses van de markt met de context en de dilemma's waar de doelgroepen zich voor gesteld zien. En verdieping door analyses van de onderliggende oorzaken van problemen.

⁷ ECLI_NL_TGDKG_2020_60

Het BFT ontwikkelt zich door tot een organisatie die meer focust op relevanter en impactvoller toezicht. Om een breed beeld te krijgen van het toezichtsveld zijn data onontbeerlijk. Die data heeft het BFT (voor een groot deel) voorhanden. In het programma Doorontwikkeling zijn stappen gezet om de beschikbare data beter te ontsluiten en voor meerdere doeleinden te gebruiken. Zo zorgt het BFT dat het klaar is voor het toezicht in een veranderende wereld.

Dat de wereld in 2020 door corona veranderde, merkten ook de ondertoezichtstaanden in hun werk. De notarissen maakten gebruik van (meer) volmachten en hadden creatieve wijzen van Belehrung. De gerechtsdeurwaarders hadden vanwege mogelijk besmettingsgevaar te maken met de 'corona-betekening' en er waren dilemma's met betrekking tot ontruiming tijdens een lockdown of de vraag wat te doen met de zorgbonus. Het BFT zag bij gerechtsdeurwaarderskantoren in 2020 meerdere faillissementen op eigen verzoek. Buiten de vraag of corona hier een rol in speelt, werd eens te meer duidelijk dat in goede tijden een buffer vormen belangrijk is.

De accountantskantoren, belastingadvieskantoren en administratiekantoren konden, doordat zij op afstand administratie voeren, goed blijven functioneren. Maar de risico's van minder klantcontacten voor bijvoorbeeld het signaleren van witwassen zijn evident. En ook de ingevoerde coronasteun, zoals de NOW-regeling en het voorkomen van misbruik hiervan, zullen de nodige aandacht blijven vragen.

Ook liepen doorlooptijden bij de tuchtrechters op. Zittingen werden uitgesteld, wat ook gevolgen heeft gehad voor het aantal uitspraken in 2020.

Onderzoeksfrequentie

Het financiële toezicht bij notarissen en gerechtsdeurwaarders wordt uitgevoerd door de beoordeling van periodieke financiële gegevens en door onderzoeken ter plaatse. Het BFT houdt hierbij rekening met de grootte van het kantoor. Dat geldt zeker bij de gerechtsdeurwaarders, waar enkele zeer grote kantoren een grote invloed op de markt hebben.

Het periodiek analyseren van (minimaal) vier kwartaal- en jaarlijkse financiële gegevens is een belangrijk onderdeel van het financiële toezicht en bestond in 2020 uit ongeveer 4.000 toetsingen bij ongeveer 785 notariskantoren en ongeveer 750 toetsingen bij ongeveer 150 gerechtsdeurwaarderskantoren. Deze toetsingen leidden tot risico-indicaties en risico-classificaties. De financiële onderzoeken zijn met name gericht op de financieel kwetsbare kantoren en toezicht op de derdengeldenrekeningen. De toezichthouders van het BFT hebben buiten de onderzoeken en toetsingen om ook regelmatig contact met notarissen en gerechtsdeurwaarders of hun accountants bij vragen of problemen.

Notariaat

Afgelopen jaar is financieel, net als de voorgaande jaren, een zeer goed jaar gebleken voor het notariaat onder meer veroorzaakt door de lage rentestanden, de stand van de huizenmarkt en de overdrachtsbelasting. In 2020 zijn, ondanks de coronacrisis, bijna twee miljoen akten gepasseerd. Vooral het vierde kwartaal was uitzonderlijk druk. Het BFT voerde vorig jaar 82 onderzoeken uit bij notariskantoren, dat is iets minder dan vorig jaar, waarbij één of meerdere bevindingen (normschendingen) werden vastgesteld.

Gerechtsdeurwaarders

Afgelopen jaar zijn 28 onderzoeken uitgevoerd bij gerechtsdeurwaarders (2019: 19 onderzoeken). Bij de gerechtsdeurwaarders ging het afgelopen jaar beduidend slechter en om die reden waren er meer onderzoeken nodig bij kwetsbare gerechtsdeurwaarderskantoren. In een aanzienlijk aantal gevallen zijn één of meerdere bevindingen (normschendingen) per onderzoek vastgesteld. Er is een afname te zien in het aantal gerechtsdeurwaarderskantoren. Dit komt door een combinatie van het stoppen van kantoren (deels door faillissementen op eigen verzoek), ontzettingen en overnames. Een deel lukt het te herstellen middels herstelplannen.

Hoog risicokantoren

Van een notaris- of gerechtsdeurwaarderskantoor met een hoog risico is sprake, wanneer bij tenminste vier van de zeven risicogebieden een hoog risico wordt ingeschat. Deze risicogebieden zijn: bewaring, liquiditeit, solvabiliteit, resultaat, kwaliteit, integriteit en overig. Bij uitzondering is ook sprake van een hoog risico op basis van één indicator, namelijk in het geval van een zeer ernstige situatie. Voor het bepalen van de risico-inschatting maakt het BFT gebruik van een geautomatiseerd puntensysteem, waarna als check nog een professional judgement plaatsvindt.

Kantoren vallende onder hoog risico worden gemonitord door het BFT. Dit kan tot gevolg hebben dat zij extra cijfers moeten inleveren, zoals wekelijkse (bewarings)overzichten. Met deze gegevens worden deze kantoren verder onderzocht, worden herstelplannen afgesproken en zo nodig worden klachten ingediend.

Eind 2020 worden 30 kantoren/notarissen als een hoog risico beschouwd, waarvan 9 kantoren mede of alleen op grond van kwaliteit/integriteit. Een drietal notarissen is begin 2021 inmiddels definitief ontzet. Eind 2019 stonden nog 37 kantoren op hoog risico.

Het aantal hoog risicokantoren op financieel, kwaliteits- en integriteitsgebied eind 2020 bij gerechtsdeurwaarders is 20, iets minder dan de twee voorgaande jaren. Dit is ruim 13% van het totaal aantal kantoren. In het notariaat is dit bijna 4% (30 van de 785 notariskantoren).

Wwft

Bij het toezicht op de Wwft is het van belang dat gezien de grotere omvang van de populatie ondertoezichtstaanden het BFT zijn onderzoekscapaciteit zo adequaat mogelijk inzet. Naast de integrale toezichtonderzoeken – waarbij het BFT de naleving van alle aspecten van de Wwft beoordeelt – voert het BFT deel- en themaonderzoeken uit.

Het BFT ontvangt jaarlijks enkele honderden signalen uit verschillende bronnen, onder meer van diverse ketenpartners. Na analyse en weging van diverse factoren vindt prioritering plaats en worden signalen met de hoogste prioriteit als eerste onderzocht. In 2020 heeft het BFT 48 bijzondere onderzoeken uitgevoerd. In verband met de coronamaatregelen hebben de toezichtonderzoeken veelal op afstand plaatsgevonden met gebruikmaking van videoverbindingen.

Het BFT kan niet alle organisaties waarover een signaal is ontvangen bezoeken. Bij signalen met een lagere prioriteit worden de onderzoeken daarom schriftelijk uitgevoerd. Instellingen ontvangen een brief met informatie over de verplichtingen die voortvloeien uit de Wwft. In de brief wordt tevens beknopt een signaal betreffende een (oud-)cliënt van de instelling uiteengezet. Het BFT verzoekt de instelling de dossiers betreffende hun (oud-)cliënten van een aantal jaren opnieuw te beoordelen op ongebruikelijke transacties, het BFT te informeren over de bevindingen en, indien noodzakelijk, alsnog meldingen te doen bij de FIU. In 2020 heeft het BFT 28 schriftelijke toezichtonderzoeken uitgevoerd. Het BFT is positief over de resultaten uit deze onderzoeken, waaronder meldingen van ongebruikelijke transacties door de aangeschreven instellingen.

Naast deze onderzoeken voert het BFT ook deelonderzoeken uit naar het risicobeleid en -management. Net als in 2019 is afgelopen jaar het risicobeleid en -management opgevraagd en beoordeeld, maar nu van belastingadvieskantoren (20 in totaal). Het BFT is tevreden met de respons van de belastingadvieskantoren en de inhoud van het ontvangen risicobeleid en -management. Een blijvend aandachtspunt voor de instellingen is het actueel houden van het risicobeleid, mede naar aanleiding van wetswijzigingen. In 2021 zal het BFT opnieuw het risicobeleid en -management opvragen bij een aantal notariskantoren.

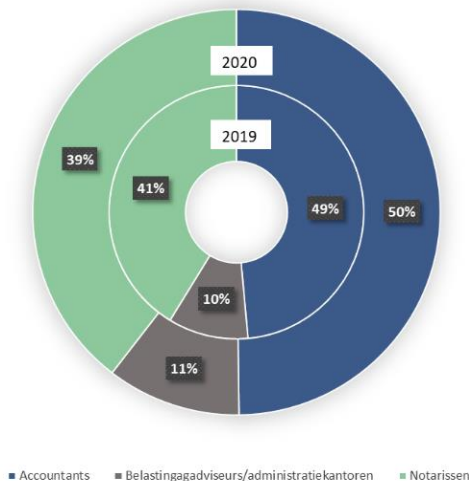
Analyse meldingen van ongebruikelijke transacties

Bij zowel de accountants(kantoren) als de notaris(kantoren) is - in absolute aantallen - een daling van het aantal meldende instellingen zichtbaar. Voor de belastingadvieskantoren en administratiekantoren geldt dat het aantal meldende instellingen nagenoeg gelijk is gebleven. Aangezien het aantal instellingen dat (enkel) meldingen heeft gedaan op grond van de subjectieve indicator in lijn ligt met voorgaande jaren, veronderstelt het BFT dat de daling van het aantal meldende instellingen wellicht kan worden verklaard door het vervallen van de objectieve landenindicator in oktober 2019.

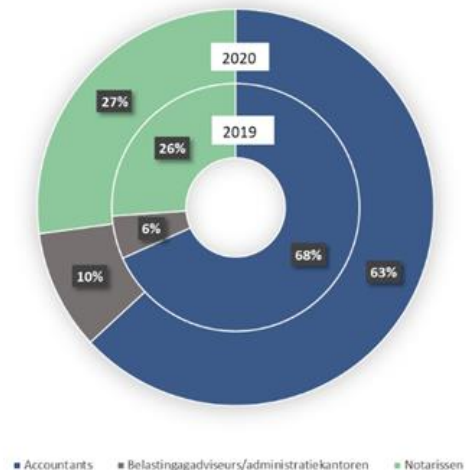

In 2020 hebben de instellingen die onder toezicht van het BFT staan in totaal 3.911 meldingen van ongebruikelijke transacties gedaan bij de FIU (2019: 5.045). Van de meldingen bij de FIU in 2020 zijn 3.690 meldingen (94,3% van het totaal) gedaan op grond van de subjectieve indicator (2019: 3.869 meldingen, 76,6% van het totaal). De daling van het aantal meldingen van ongebruikelijke transacties in 2020 ten opzichte van 2019 kan (met name bij accountantskantoren) grotendeels worden verklaard door het vervallen van de objectieve landenindicator in oktober 2019.

Aandeel instellingen per doelgroep

Aandeel meldingen per doelgroep

Nieuwe data- en analysetool

Voor het risicogericht toezicht op het notariaat en op gerechtsdeurwaarders maakt het BFT gebruik van veel data, waaronder de periodiek in te dienen financiële cijfers en signalen van derden. In 2020 is in samenwerking met het NFI en het ministerie van JenV een nieuwe data-en analysetool ontwikkeld. Met deze tool en het bijbehorende dashboard kan het BFT de grote hoeveelheid data sneller inzichtelijk maken, betere risico-inschattingen maken en benchmarkinformatie delen.

De tool maakt het mogelijk op bedrijfstakniveau en in tijd allerlei soorten analyses te maken. Van trendanalyses (welke trends zijn zichtbaar in de markt?), tot benchmark-analyses (welke kantoren wijken af van een bepaalde benchmark?) tot scenario-analyses (welke kantoren komen mogelijk in de problemen als bijvoorbeeld de omzet x% daalt?).

Toezichthouders zijn met de tool beter in staat om efficiënter en effectiever te werken en meer sturing en prioriteit te geven aan hun individuele toezichtactiviteiten. De tool wordt nog verder geoptimaliseerd voor het toezicht op het notariaat en de gerechtsdeurwaarders. Voorts wordt er ook bij de Wwft gewerkt aan een nieuwe tool.

De analysetools zorgen voor data-optimalisatie en betere analyses, waardoor de toezichthouders betere (geïntegreerde) signalen krijgen en beter kunnen prioriteren waar aanvullend onderzoek nodig is. In een toezichtsveld met veel ondertoezichtstaanden en voor het uitvoeren van volledig integraal toezicht is dit essentieel. De uitbreiding van de analysecapaciteit bij het BFT heeft deze ontwikkeling nog eens versterkt. Voorsnog heeft in 2020 de nadruk gelegen op het beschikbaar maken van de data voor het primaire proces van toezicht en zicht te krijgen op bredere context. Dat heeft naar verwachting positieve gevolgen voor het gehele toezicht van het BFT.

IV. ORGANISATIE

De afgelopen jaren is het BFT steeds meer impactgericht gaan werken. In het toezichtswerk is meer focus gekomen op de effectiviteit van interventies, het bundelen van krachten met organisaties in het toezichtsveld en marktanalyses. Deze professionalisering van het toezicht zorgde voor andere en nieuwe manieren van werken, zoals het data-gedreven werken, andere manieren van (preventieve) toezichtinterventies en nieuwe samenwerkingsverbanden. De veranderingen hadden ook implicaties voor de bedrijfsvoering op het gebied van personeel, automatisering en financiën. Afgelopen jaar heeft het BFT de bedrijfsvoering robuuster vormgegeven en zijn de aan de bedrijfsvoering gerelateerde processen verder geprofessionaliseerd. Hierbij is de vernieuwing van het bedrijfsprocessensysteem geëvalueerd en herijkt.

Personeel en organisatie

Om de bedrijfsvoering verder te kunnen professionaliseren heeft het BFT afgelopen jaar een nieuwe afdeling bedrijfsvoering opgericht en zijn de beleidsfuncties bij de afdeling Juridische Zaken en Handhaving ondergebracht. Samen met deze herinrichting van de organisatie is ook een nieuw formatie-overzicht vastgesteld, waarbij alle medewerkers van het BFT nu vallen onder een afdeling.

In 2020 is de bezetting binnen het BFT toegenomen. Deze uitbreiding past bij de doorontwikkeling van de organisatie en de verdere professionalisering van het toezicht. De nieuwe afdeling bedrijfsvoering heeft afspraken gemaakt over samenwerking en personeel, zoals met P-direkt en de interne vertrouwenspersoon.

Automatisering

Door de coronamaatregelen moest ook het BFT snel veranderingen op het gebied van de IT-voorzieningen doorvoeren. Medewerkers waren al bekend met werken op afstand, maar de mogelijkheden voor digitaal overleggen en samenwerken konden verbetering gebruiken. Er volgde onder andere een versnelde introductie van videobellen en het delen van documenten. Daarbij zijn ook de afspraken over thuiswerkfaciliteiten geactualiseerd.

In 2020 is het bedrijfsprocessensysteem geëvalueerd en herijkt. Daaruit bleek dat het beter was per werkproces te bekijken welke ondersteuning noodzakelijk is, in plaats van te streven naar één integraal systeem. Analysetools, databases en rapportagetools worden daarom nu per werkproces opgepakt. Inmiddels is er bij de toezichtsafdelingen begonnen met de uitrol van analysetools. Hierbij is aangesloten bij de datalabs die het BFT samen met het ministerie van JenV en het NFI heeft ontwikkeld.

Het afgelopen jaar is het IT-beheer bij een externe specialist ondergebracht. Het traject wat daaraan vooraf ging, bracht concrete verbeterpunten ten aanzien van modernisering aan het licht. Er is inmiddels gestart met aanpassingen die zorgen dat de organisatie op IT-gebied klaar is voor alle nieuwe inhoudelijke ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de introductie van de cloud.

Financiën

Met het ministerie van JenV zijn afspraken gemaakt over het meerjarig financieel kader. Dit zorgt voor meer zekerheid over de financiële ruimte en is belangrijk voor de continuïteit van de organisatie. Het definitieve financieel kader is lager dan begin 2020 verondersteld. Behalve over de hoogte zijn met het ministerie ook afspraken gemaakt over de procedure. Om de impact van de lagere financiering in 2020 te beoordelen zijn enkele plannen uitgesteld zoals de werving van personeel en activiteiten op het gebied van de IT. Deze activiteiten zijn inmiddels weer opgepakt.

De nieuwe afdeling bedrijfsvoering coördineert sinds afgelopen jaar de begrotingsvoorbereidingen. De interne P&C-cyclus is aangepast en er is gestart met een nieuw format voor de financiële voortgang. Waar voorheen dergelijke werkzaamheden op verschillende plekken binnen de organisatie werden opgepakt, zorgt de nieuwe afdeling bedrijfsvoering nu voor centrale coördinatie. Hierdoor kon in 2020 ook gewerkt worden aan het verder finetunen van ontwikkelingen en het verwerken van nieuwe inzichten.

AVG en privacy

Op het gebied van de AVG is veel werk verzet. Er zijn meerdere (pre-)DPIA's verricht om risico's van nieuwe projecten en plannen in kaart te brengen, waaronder het Datalab notariaat en intranet. Het BFT heeft voor het eerst meegedaan aan een ethisch assessment in het kader van het Datalab. Er zijn verwerkersovereenkomsten

gesloten met ICT-partijen om het informatiebeveiligingslandschap (meer) op orde te brengen. En er is meegewerkt aan de actualisering van enkele bestaande gegevensleveringen van de KNB en het CJIB. Ondanks al deze werkzaamheden heeft het BFT toch te maken gehad met enkele datalekken. Deze zijn aan de Autoriteit Persoonsgegevens gemeld. Dit heeft er mede toe geleid dat het persbeleid is geactualiseerd teneinde dergelijke incidenten te voorkomen

Doelmatigheid

In 2018 is naar aanleiding van de ZBO-evaluatie geconstateerd, dat de overgang naar een risico-gestuurd toezicht bijdraagt aan een doelmatiger toezicht. In de afgelopen periode heeft het BFT in het kader van de doorontwikkeling verbeteringen en innovaties doorgevoerd. Dit heeft zich ook vertaald naar een efficiënte inrichting van de werkprocessen. Met de introductie van data-analisten en het bundelen van beleidsinitiatieven is de kwaliteit verbeterd van de betreffende activiteiten en is tegelijkertijd meer ruimte ontstaan voor de kerntaken bij toezichthouders. In het verlengde daarvan kan worden gewezen op het onderbrengen van de beleidstaken bij de afdeling JZH en de vorming van de afdeling bedrijfsvoering. Deze herindeling heeft bijgedragen aan het bundelen van taken die anders capaciteit onttrekken aan de kerntaken. Als naar de organisatie als geheel wordt gekeken, vormt de overhead bij publieke organisaties veelal 20 tot 30% van het personeelsbestand. Bij toezichthoudende organisaties is ook nog sprake van direct aan het toezicht gerelateerde taken, bijvoorbeeld op het gebied van handhaving of beleidsontwikkeling. Bij het BFT betreft ongeveer 70% van het personeelsbestand de toezichtsafdelingen, 15% de afdeling JZH en ongeveer 15% de overige functies, waaronder bedrijfsvoering. Het BFT heeft geen indicatie dat de doelmatigheid sterk verbeterd zou kunnen worden.

In-control-statement

Met een relatief beperkte omvang is het BFT goed in staat om zijn bedrijfsvoeringsprocessen te overzien en te beheersen. Daar waar veranderingen worden doorgevoerd, bestaat veelal de afspraak van het vier-ogen-principe. Los van de afspraken stimuleert de omvang ook een cultuur van actief kortsluiten en overleggen. De risico's in de bedrijfsprocessen zijn over het algemeen in beeld. Nadeel van een kleinere organisatie is dat analyse en afwegingen niet altijd voldoende gedocumenteerd worden en dat er niet altijd voldoende tijd en capaciteit is om te reflecteren. Het BFT is begonnen om de bedrijfsvoeringsprocessen nadrukkelijker te borgen. Robuust en betekenisvol zijn de twee kernbegrippen die hierbij zijn benoemd. In 2020 is een nieuwe organisatiestructuur van toepassing geworden, die hiervoor de basis biedt.

'Wat gaat goed, wat kan beter?' was een veelvoorkomende vraag in 2020. Het BFT heeft meer structuur aangebracht in de inrichting en uitvoering van de bedrijfsvoering. Met als doel de logische samenhang van processen te versterken en de uitvoering robuuster te maken en zo bij te dragen aan het nog relevanter en impactvoller maken van het toezicht. De komende periode zullen hierin vervolgstappen worden gezet. Ook zal er meer aandacht komen voor andere thema's zoals de informatievoorziening en de (professionele) ontwikkeling van medewerkers.

Vooruitblik

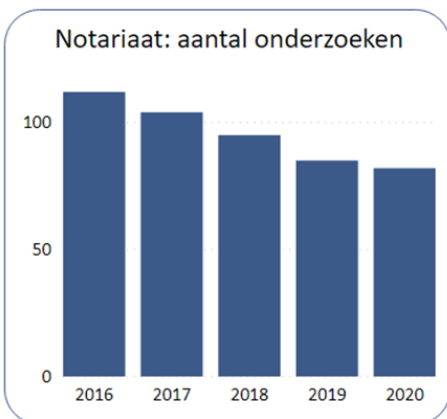
In 2021 e.v. zullen de activiteiten inzake de doorontwikkeling verder geborgd en geïntegreerd worden in de organisatie. Een herijking van de visie ligt in de planning. Daarnaast zal het BFT zich toeleggen op een verdere structurele ontwikkeling van de organisatie en van de mensen. Hierbij worden de methodieken en meest effectieve interventies van afgelopen tijd gebruikt om het toezicht effectiever te maken. Deze zijn niet alleen gebaseerd op risicogericht en repressief toezicht, maar ook op preventief toezicht. Het BFT houdt hierbij rekening met de verschillende stakeholders en ketenpartners, waarmee het in verbinding staat. Als lerende organisatie wil het BFT niet alleen bezien wat impact heeft, maar vooral ook wat een effectieve bijdrage kan leveren aan het vertrouwen in de beroepsgroepen, de rechtszekerheid en een integer financieel-economisch stelsel.

V. BFT IN CIJFERS 2020

1. SAMENVATTING TOEZICHT BFT IN 2020

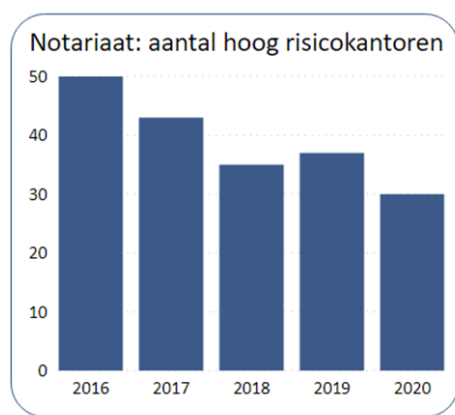
Toeziht notariaat				Aantallen 2020
Kengetallen		Aantal kantoren		785
		Aantal (kandidaat- en toegevoegd) notarissen		3.350
		Aantal hoog risicokantoren		30
		Bijzondere onderzoeken		82
		Toetsingen financiële gegevens		4.000
Onderzoeken				
Toeziht gerechtsdeurwaarders				
Kengetallen		Aantal kantoren		150
		Aantal ambtelijk bevoegden		660
		Aantal hoog risicokantoren		20
		Bijzondere onderzoeken		28
		Toetsingen financiële gegevens		750
Onderzoeken				
Toeziht Wwft				
Kengetallen		Onder toezicht staande instellingen		48.000
		Extra meldingen n.a.v. Wwft-onderzoek BFT		71
		Meldingen bij FIU door instellingen		3.909
		Bijzondere onderzoeken		48
		Schriftelijke onderzoeken		28
Onderzoeken				
Voorlichting		Risicobeleid en -management (thematisch)		20
		Zorginstellingen (thematisch)		31
		Informatiebrieven en enquêtes verstuurd		1.300
		Presentaties & webinars (aantal aanwezigen)		2.800
Handhaving		Notarissen	Gerechtsdeurwaarders	Wwft-plichtigen
<u>Maatregelen:</u>				
<i>Aanwijzing</i>		-	-	18
<i>Waarschuwingbrief</i>		97	10	11
<i>Boete</i>		-	-	14
<i>Last onder dwangsom</i>		2	5	4
<i>Normoverdragen/ pre-tuchtrechtelijk gesprek</i>		8	3	-
<i>Tuchtklacht</i>		15	6	-
<i>Aangifte strafrecht</i>		-	-	-
<i>Spoedmaatregel/ stille bewindvoering</i>		4	4	-
Totaal		126	28	47
Organisatie BFT				
				
		<i>Aantal fte</i>		52
		<i>Verhouding man/vrouw (m.b.t. medewerkers)</i>		33/27
		<i>Subsidie</i>		€7.865.000

2. NOTARIAAT IN CIJFERS

Aantal onderzoeken notariaat

In 2020 heeft het BFT 82 onderzoeken uitgevoerd bij notariskantoren. Dit is nagenoeg evenveel als vorig jaar.

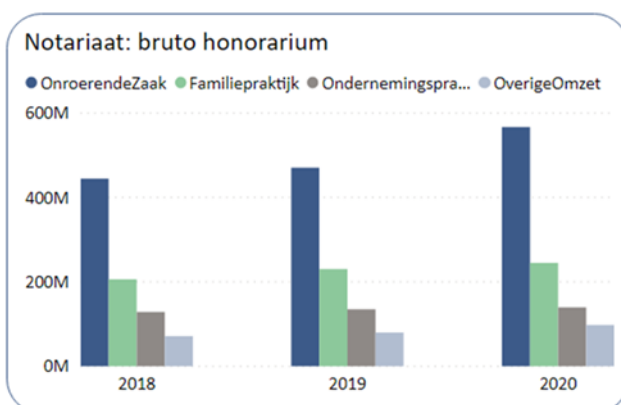
Hoog risicokantoren

Eind 2020 worden bij 30 notariskantoren/notarissen een verhoogd risico onderkend. Bij 9 kantoren is dit op grond van kwaliteit/integriteit. Bij deze kantoren zijn (begin 2021) drie notarissen definitief ontzet. Eind 2019 werd bij 37 notariskantoren nog een verhoogd risico onderkend.

Financieel overzicht notarissen

In onderstaande grafieken en analyses is uitgegaan van de door notariskantoren ingediende tussentijdse (cumulatieve) cijfers over het vierde kwartaal 2020. De ingediende cijfers van de kantoren met een interdisciplinaire samenwerking (IDS) worden hierbij buiten beschouwing gelaten. In de grafieken en analyses zijn 734 notariskantoren opgenomen.

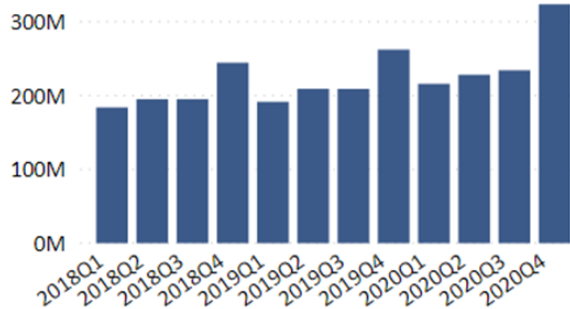
Het jaar 2020 is financieel een zeer goed jaar gebleken voor het notariaat. De meeste notariskantoren hebben het uitzonderlijk druk gehad en met name in het vierde kwartaal zijn veel akten gepasseerd. Het netto honorarium en het praktijkinkomen zijn aanmerkelijk toegenomen.

Honorarium notariaat

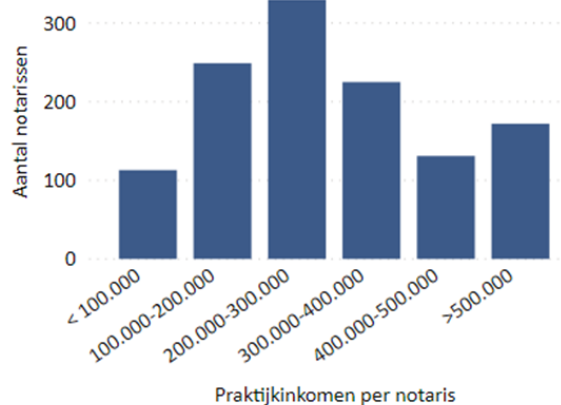
In 2020 is het bruto honorarium sterk toegenomen. Dit geldt vooral voor de toename van de omzet in de onroerende zaak praktijk. Hier is sprake van een toename van 22%.

Notariaat: mutatie netto honorarium

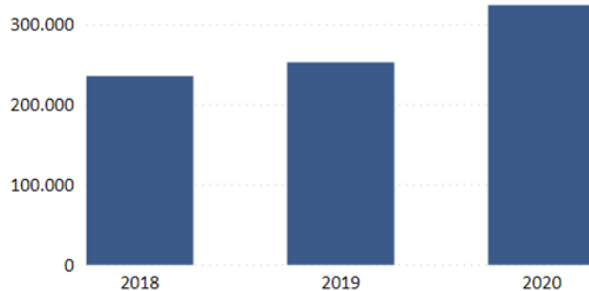
Bijgaande grafiek laat zien dat het vooral in 2020 het netto honorarium per kwartaal van de notariskantoren toenam, met als uitschieter het vierde kwartaal van 2020.

Notariaat: verdeling praktijkinkomen per notaris

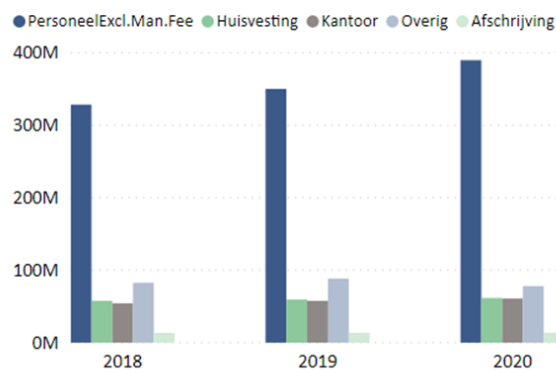
De verdeling van het praktijkinkomen per notaris in 2020 (in klassen van € 100.000) laat zien dat de meeste notarissen het norm praktijkinkomen van € 100.000 (ruimschoots) hebben behaald in 2020.

Notariaat: gemiddeld praktijkinkomen per notaris

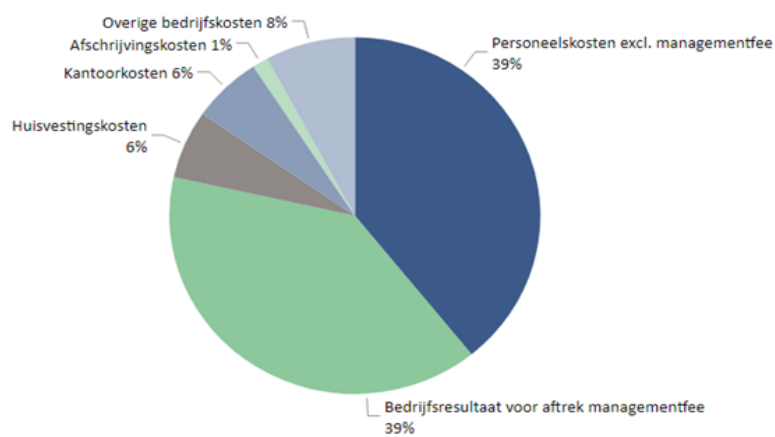
Afgelopen jaar is qua praktijkinkomen een uitzonderlijk goed jaar geweest voor het notariaat, zoals uit de grafiek hiernaast valt op te maken.

Notariaat: kosten

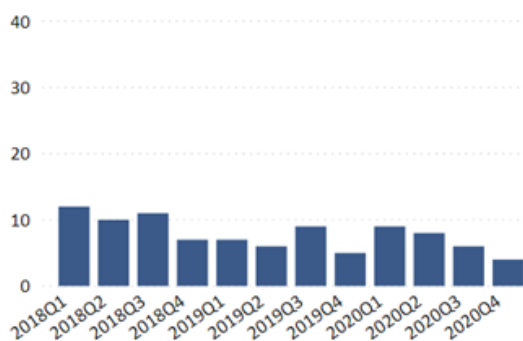
De kostenontwikkeling van het notariaat over de afgelopen jaren is als volgt.

Notariaat: resultaat en kosten tov netto honorarium

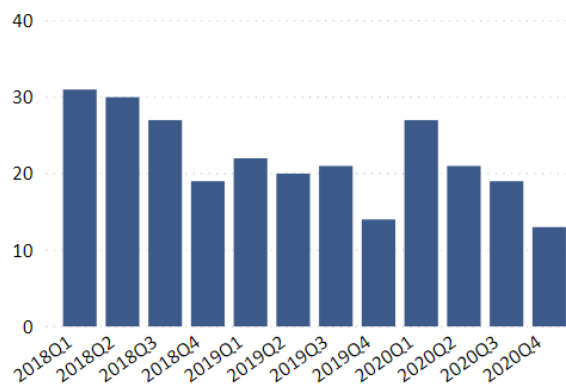
De verhouding tussen kosten en praktijkinkomen ten opzichte van het netto honorarium per Q4 2020 is weergegeven in de volgende grafiek.

Notariaat: aantal negatief eigen vermogen én negatieve liquiditeitspositie

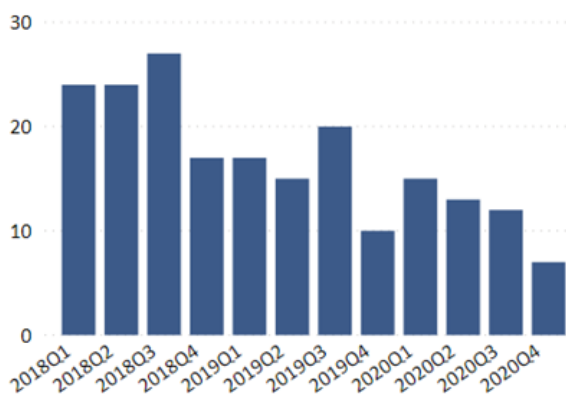
Het aantal kantoren met zowel een negatief eigen vermogen als een negatieve liquiditeitspositie is in de afgelopen jaren afgenomen.

Notariaat: aantal negatieve liquiditeitsposities

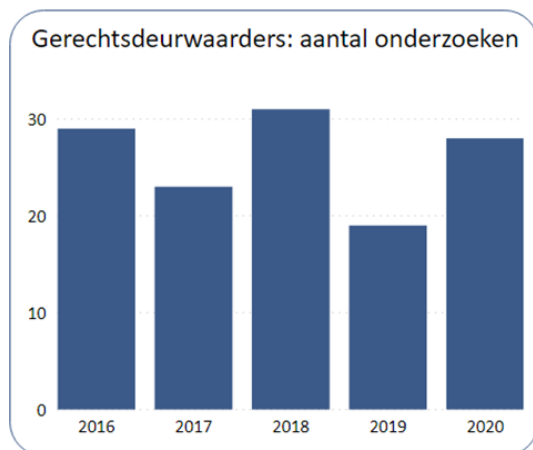

Ook het aantal kantoren met een negatief eigen vermogen of een negatieve liquiditeitspositie is de afgelopen jaren gedaald, zoals deze grafieken laten zien.

Notariaat: aantal negatief eigen vermogen

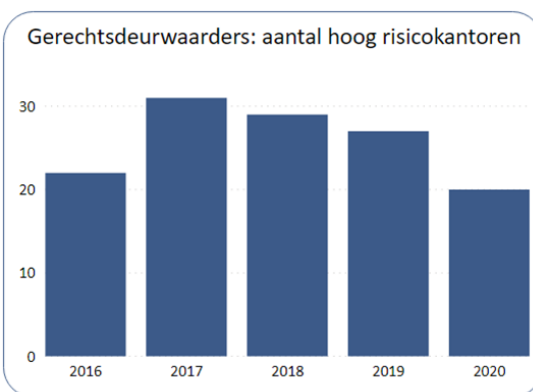

3. GERECHTSDEURWAARDERS IN CIJFERS

Aantal onderzoeken gerechtsdeurwaarders

In 2020 heeft het BFT 28 onderzoeken uitgevoerd bij gerechtsdeurwaarderskantoren. Vorig jaar waren dit 19 onderzoeken.

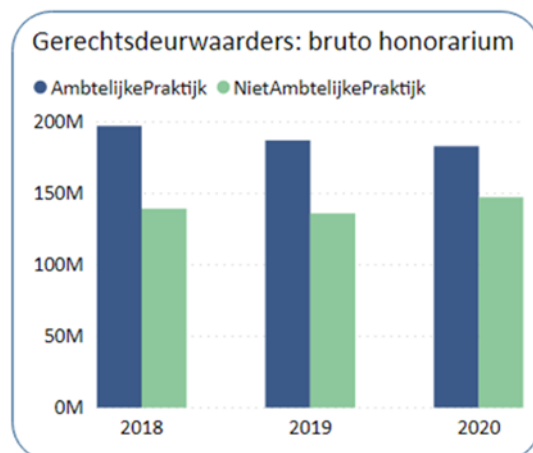
Hoog risicokantoren

Eind 2020 was het totale aantal hoog risicokantoren op financieel, kwaliteits- en integriteitsgebied 20. Dit is iets minder dan de twee vorige jaren, maar is nog steeds ruim 13% van het totaal aantal gerechtsdeurwaarderskantoren. Kantoren vallende onder hoog risico worden intensiever gemonitord. Zij dienen bijvoorbeeld frequenter tussentijdse financiële cijfers in bij het BFT, worden frequenter onderzocht en zij moeten herstelplannen opstellen. Zo nodig worden klachten ingediend bij onvoldoende herstel.

De afname van het aantal gerechtsdeurwaarderskantoren is een combinatie van het stoppen van kantoren (deels door faillissementen op eigen verzoek), ontzettingen en overnames. Een deel lukt het te herstellen middels herstelplannen.

Financieel overzicht gerechtsdeurwaarderskantoren

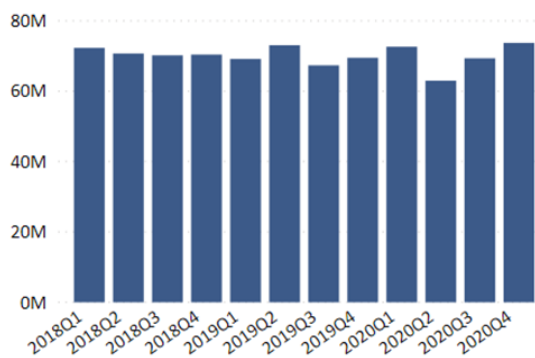
In onderstaande grafieken en analyses is uitgegaan van de door gerechtsdeurwaarders ingediende tussentijdse (cumulatieve) cijfers over het vierde kwartaal 2020. In de grafieken en analyses zijn 147 gerechtsdeurwaarderskantoren opgenomen.

Honorarium gerechtsdeurwaarders:

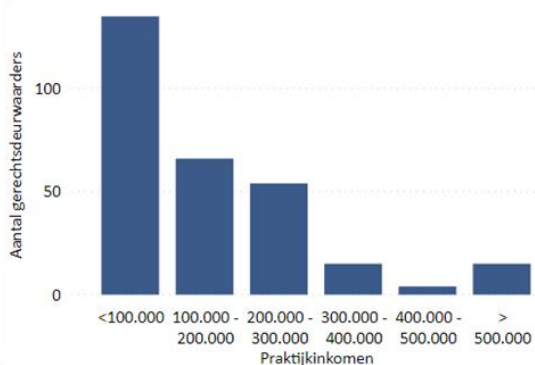
In 2020 is het bruto honorarium met 2% toegenomen. Er vindt een verschuiving van ambtelijke praktijk naar niet-ambtelijke praktijk plaats.

Gerechtsdeurwaarders: mutatie netto honorarium

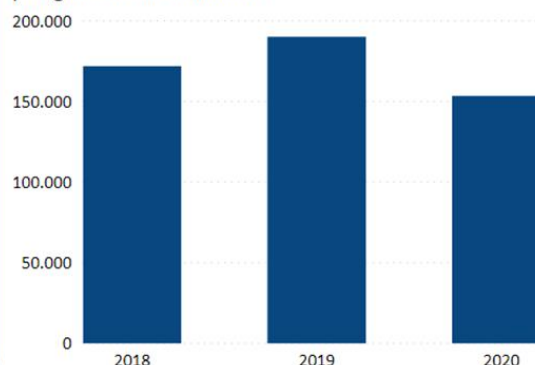
Het netto honorarium per kwartaal van de gerechtsdeurwaarderskantoren over de afgelopen drie jaar.

Gerechtsdeurwaarders: verdeling praktijkinkomen per deurwaarder

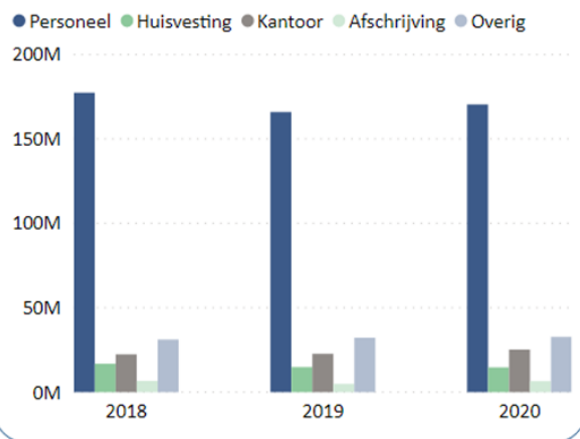
De verdeling van het praktijkinkomen per gerechtsdeurwaarder in 2020, in klassen van € 100.000, laat zien dat de meeste gerechtsdeurwaarders een praktijkinkomen per gerechtsdeurwaarder van minder dan € 100.000 hebben.

Gerechtsdeurwaarders: gemiddeld praktijkinkomen per gerechtsdeurwaarder

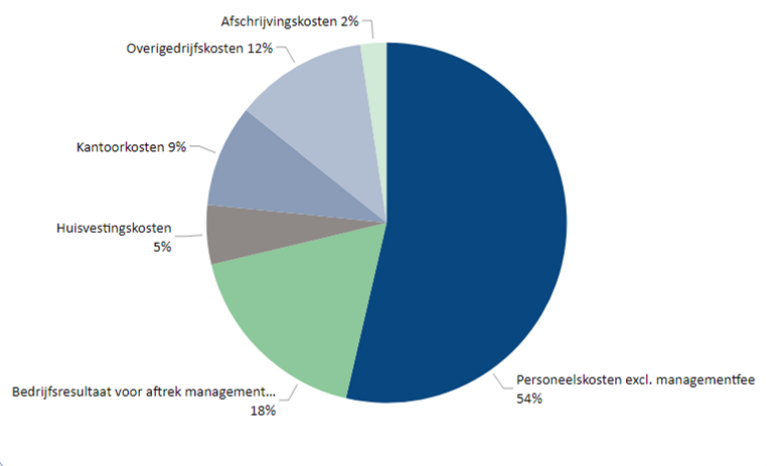
Het gemiddelde per praktijkinkomen per gerechtsdeurwaarder wordt door uitschieters en door het kleinere aantal omhooggetrokken.

Gerechtsdeurwaarders: samenstelling kosten

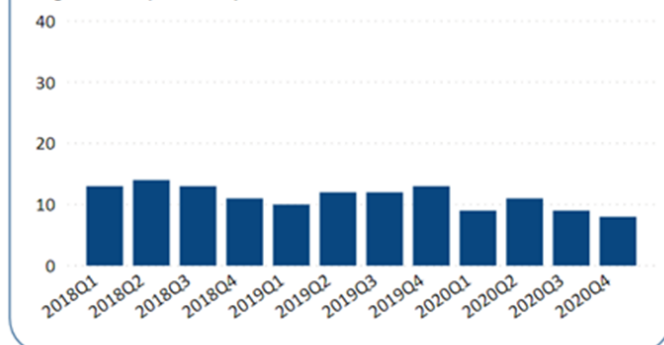
De kostenontwikkeling van de gerechtsdeurwaarderskantoren over de afgelopen jaren is als volgt.

Gerechtsdeurwaarders: resultaat en kosten tov honorarium

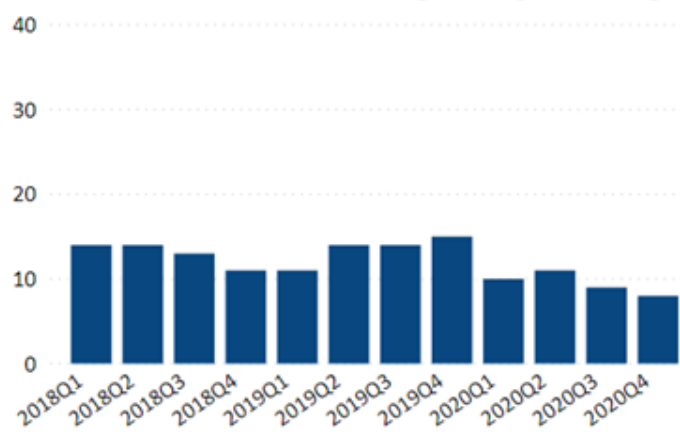
De verhouding tussen kosten en praktijkinkomen ten opzichte van het netto honorarium per Q4 2020 is weergegeven in de hiernaast staande grafiek.

Gerechtsdeurwaarders: aantal negatief eigen vermogen én negatieve liquiditeitspositie

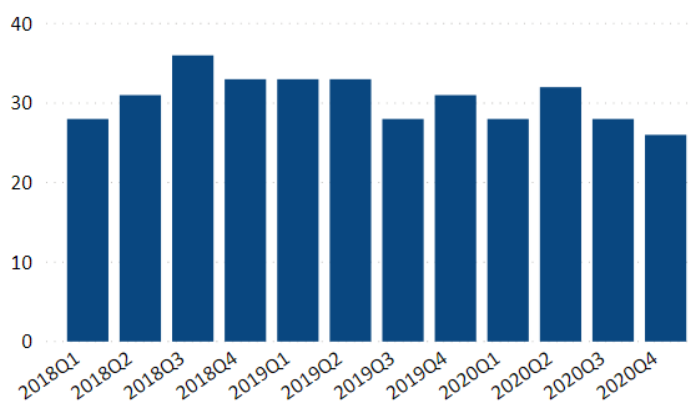
Het aantal kantoren met *zowel* een negatief eigen vermogen *als* een negatieve liquiditeitspositie is in de afgelopen jaren afgenomen.

Gerechtsdeurwaarders: aantal negatief eigen vermogen

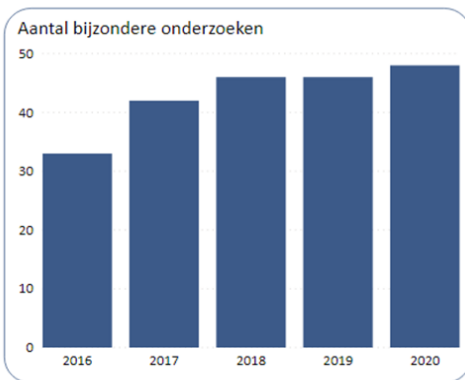

Ook het aantal kantoren met een negatief eigen vermogen of een negatieve liquiditeitspositie is de afgelopen jaren gedaald, zoals deze grafieken laten zien.

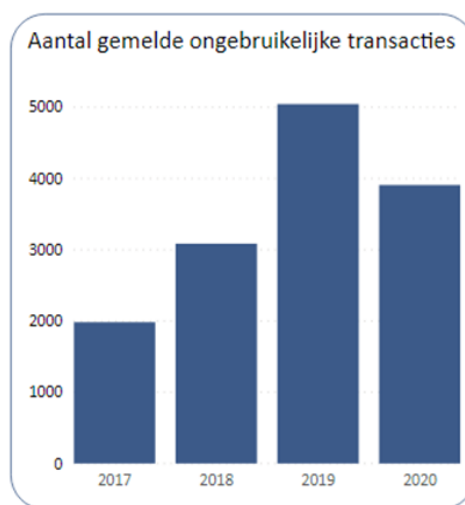
Gerechtsdeurwaarders: aantal negatieve liquiditeitsposities

4. WWFT IN CIJFERS

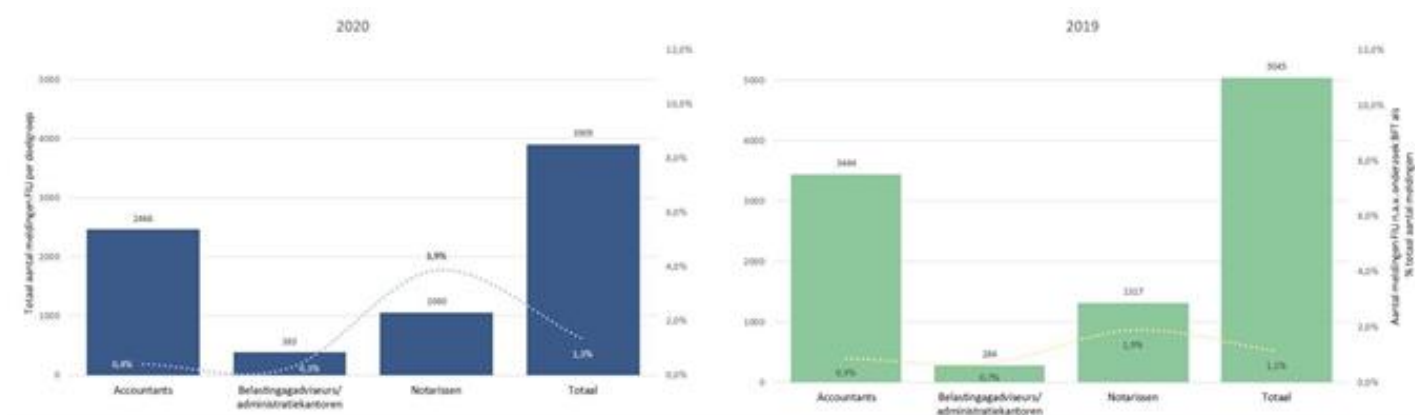

In 2020 heeft het BFT 48 bijzondere onderzoeken in het kader van de Wwft gedaan. Naar aanleiding van deze bijzondere onderzoeken zijn 71 extra meldingen van ongebruikelijke transacties bij de FIU gedaan.

De ondertoezichtstaanden van het BFT hebben afgelopen jaar 3.909 ongebruikelijke transacties gemeld aan de FIU. In 2019 waren dat er 5.045.

Onderstaande grafieken zijn een grafische weergave van het totaal aantal meldingen dat in 2020 en 2019 is gedaan bij de FIU door de instellingen die onder toezicht staan van het BFT. Daarnaast is in de grafiek weergegeven welk percentage van de meldingen het gevolg is van toezichtonderzoek van het BFT. Het totaal aantal meldingen naar aanleiding van toezichtonderzoeken is in 2020 licht gestegen ten opzichte van 2019.

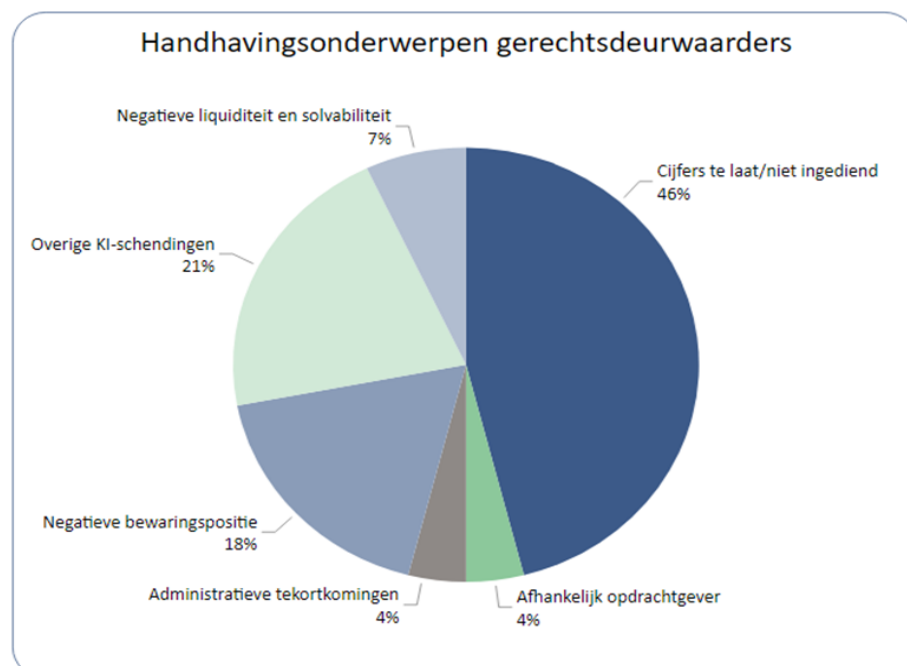
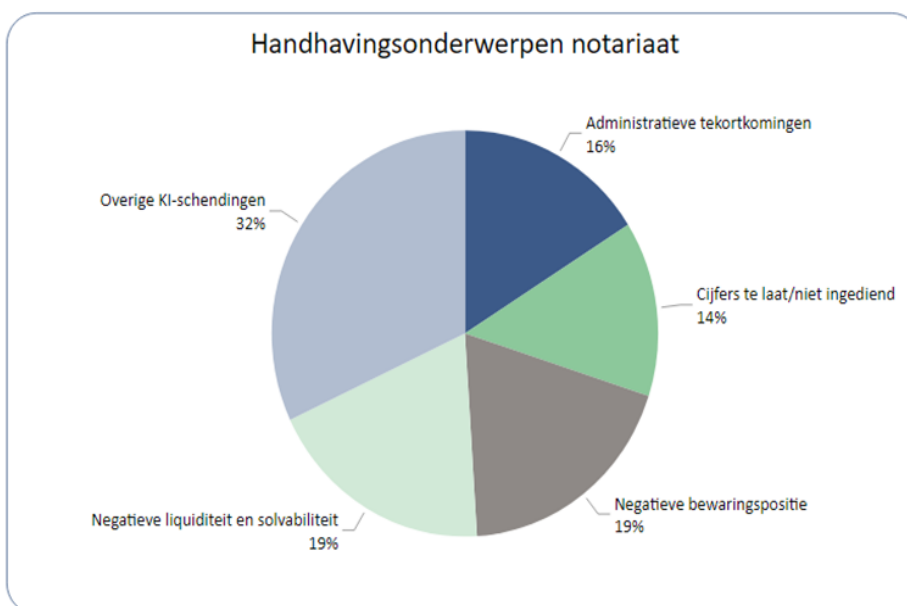

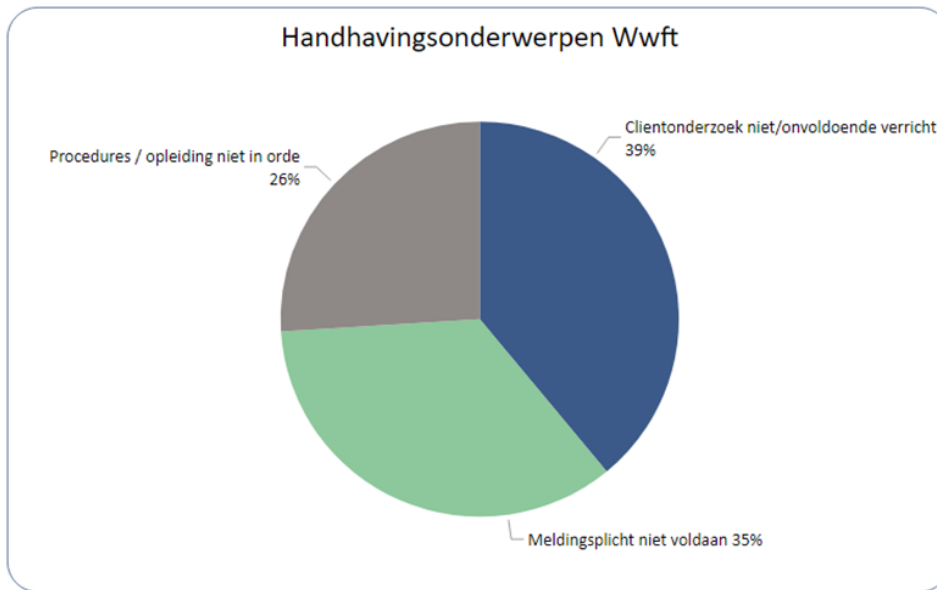
5. HANDHAVING IN CIJFERS

Het optreden van het BFT is gericht op het bereiken van normconform gedrag en het (doen) beëindigen van de normschending. De keuze voor de inzet van een handhavingsinstrument en de wijze waarop dit wordt ingezet, hangt af van de omstandigheden van het geval. Het BFT bepaalt per situatie welk handhavingsinstrument het meest effectief en efficiënt is. Het openbare handhavingsbeleid van het BFT is hierbij leidend. Voor de keuze van het meest effectieve handhavingsmiddel worden twaalf elementen afgewogen, waaronder de ernst van de normschending, maar ook de herstelactiviteiten van de beroepsbeoefenaar.

Zo is de effectiviteit van het indienen van klachten bedoeld om de belangen te beschermen van degenen die gebruikmaken van de diensten van de beroepsgroep. Dus om de norm te zetten voor ook anderen en daarmee de eer en waardigheid van de beroepsgroep hoog te houden.

In onderstaande overzichten zijn de handhavingsonderwerpen per beroepsgroep weergegeven in procenten. Het overzicht geeft slechts een verdeling naar handhavingsonderwerp, niet naar capaciteit.

In 2020 heeft het BFT in totaal 201 handhavingsinstrumenten opgelegd, waaronder 118 waarschuwingsbrieven, die zijn uitgestuurd aan notarissen, gerechtsdeurwaarders en instellingen inzake de Wwft. Er zijn 11 handhavingsgesprekken gevoerd met notarissen en gerechtsdeurwaarders, 15 klachten ingediend tegen notarissen, 6 klachten tegen gerechtsdeurwaarders en 14 boetes inzake de Wwft uitgedeeld.

Handhavingsmaatregelen BFT per beroepsgroep in 2020⁸

Handhavingsmaatregel	Notarissen	Gerechtsdeurwaarders	Wwft-plichtigen
Aanwijzing	-	-	18
Waarschuwingsbrief (incl. constateringsbrief)	97	10	11
Boete	-	-	14
Last onder dwangsom	2	5	4
Normoverdragend/Pre-tuchtrechtelijk gesprek	8	3	-
Tuchtklacht	15	6	-
Aangifte strafrecht	-	-	-
Spoedmaatregel/stille bewindvoering	4	4	-
Totaal	126	28	47

⁸ Bij de notarissen en bij de gerechtsdeurwaarders zijn de maatregelen in absolute getallen per persoon weergegeven. Bij de Wwft-plichtigen zijn de maatregelen in absolute getallen per instelling/kantoor weergegeven, tenzij anders vermeld.

Door de tuchtrechter opgelegde tuchtmaatregelen in 2020 n.a.v. ingediende klachten BFT⁹ 10

Onderstaande tuchtmaatregelen zijn opgelegd in:

- 15 klachtprocedures ten aanzien van (kandidaat-)notarissen;
- 58 klachtprocedures ten aanzien van gerechtsdeurwaarders. Hiervan behoorden 48 gerechtsdeurwaarders tot één kantoor, die allen voor 1 maand werden geschorst.

Tuchtmaatregel	Notariaat	Gerechtsdeurwaarders	Wwft-plichtigen
Ordemaatregel: - onmiddellijke schorsing	1 (voor duur hoger beroep)	2	0
- onmiddellijke schorsing afgewezen	0	1	
Ordemaatregel: Stille bewindvoerder	2	1	0
Ontzetting	1	4	0
Schorsing	4	50	0
Niet waarneming Kano	1	0	0
Geldboete	3	0	0
Berisping	3	1	0
Waarschuwing	1	0	0
Gegronnd, geen maatregel	1	0	0
Ongegrond	2	0	0
Niet-ontvankelijk	2	0	0
Totaal	21	59	0

In voorgaande uitspraken was er daarnaast in vele gevallen sprake van kostenveroordelingen bij de Kamer voor het Notariaat, meestal € 3.500 per zaak en bij de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders €1.500 per zaak. In vergelijking met 2019 zijn in 2020 minder tuchtuitspraken geweest (21 in 2020 i.p.v. 31 in 2019 bij het notariaat) en 12 in 2020 i.p.v. 29 in 2019¹¹ bij de gerechtsdeurwaarders (waarbij de zaak van 48 gerechtsdeurwaarders is gecorrigeerd).

Overig

In 2020 zijn vier verzoeken krachtens de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ontvangen. Alle verzoeken zijn binnen de daarvoor gestelde termijnen afgehandeld. Ook zijn er in 2020 twee verzoeken gedaan op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming en deze zijn tijdig in behandeling genomen en afgehandeld. Daarnaast heeft het BFT het afgelopen jaar vier klachten van in totaal twee ondertoezichtstaanden ontvangen over zijn optreden. Een klacht is in verband met termijnoverschrijding niet in behandeling genomen, twee klachten zijn ongegrond bevonden en één klacht is deels gegrond en deels ongegrond beoordeeld.

⁹ De opgelegde tuchtmaatregelen in 2020 vloeien voort uit klachten die in het jaar 2020 en daarvoor zijn ingediend.

¹⁰ Het aantal opgelegde tuchtmaatregelen kan hoger zijn dan het aantal ingediende klachten, aangezien soms twee soorten maatregelen werden opgelegd (zoals bijv. berisping en geldboete en bijv. ordemaatregel schorsing en ontzetting).

¹¹ Overigens waren in 2019 bij drie gerechtsdeurwaarderskantoren 22 gerechtsdeurwaarders betrokken.

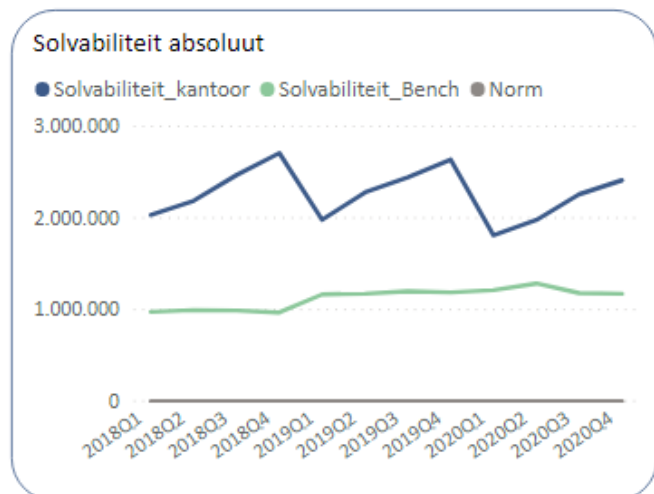
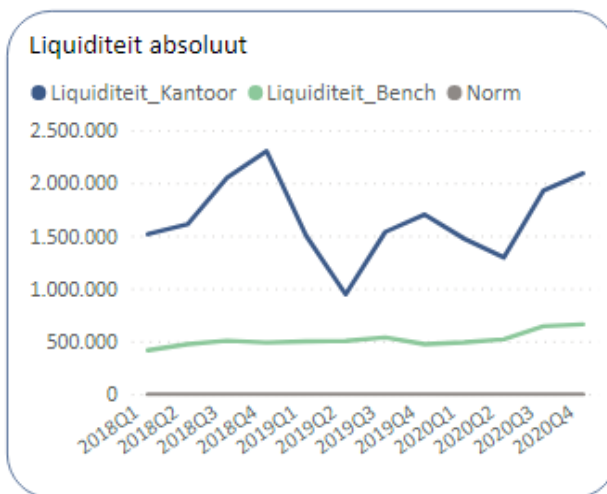
6. BENCHMARK: ENKELE VOORBEELDEN

Voor het notariaat en de gerechtsdeurwaarders is het afgelopen jaar een benchmark ontwikkeld. Aan de hand van de door de kantoren ingediende kwartaalcijfers worden voor een aantal indicatoren benchmarkberekeningen gemaakt. De indicatoren hebben onder meer betrekking op het resultaat, de kosten, de bewaringspositie, de liquiditeitspositie en de solvabiliteitspositie. De benchmarkberekeningen zijn met name bedoeld **voor intern gebruik**. Doelstelling hierbij om significante afwijkingen te identificeren die van belang zijn voor het toezicht.

Voor het kantoor waarvoor een benchmark wordt uitgevoerd, worden op basis van de omvang van het netto honorarium min of meer vergelijkbare kantoren geselecteerd die worden meegenomen in de berekening.

Hieronder volgen enkele grafische voorbeelden:

In onderstaande grafieken wordt de liquiditeit en solvabiliteit van één kantoor vergeleken met dat van de benchmark. De blauwe lijn geeft het kantoor aan. De groene lijn de benchmark.

Bij het notariaat hanteert het BFT de categorie indeling klein, midden en groot. Deze indeling is gebaseerd op basis van netto jaarhonorarium. De kantoren met een jaaromzet tot 1 miljoen vallen in categorie klein. Midden is de categorie met een jaaromzet tussen 1 en 5 miljoen. De categorie groot zijn de kantoren met jaaromzet boven 5 miljoen. Hieronder wordt een kantoor in categorie midden vergeleken met de bench.

